

Panorama knih

Příběh rakoviny – dobrá kniha o špatné nemoci*

Jen v posledních pár týdnech si vzala Davida Bowieho, Alana Rickmana a Lemmyho Kilmistera, jejich obětí ale bylo za tu dobu mnohonásobně víc. Rakovina. Americký onkolog Siddhartha Mukherjee nyní v českém překladu své knihy *Vládkyně všech nemocí – příběh rakoviny*, za niž získal před pár lety Pulitzerovu cenu, přibližuje nejen tuto krutou nemoc, ale i vzrušující historii boje, který s ní vedou vědci již po staletí a který 4. února připomíná světový den.

Boje, který – alespoň jak píše autor – ještě zdaleka není u konce, přestože se již několikrát zdálo, že jsme vítězství nablízku. Mukherjee je nadán darem strhujícího vyprávění, suchá historie medicíny se tak v jeho podání stává skutečným příběhem – ostatně, v originále má jeho kniha podtitul *Biografie rakoviny*. Není tedy historií či studií, ale, jak říká autor, „pokusem proniknout do mentality této věčné nemoci, pochopit její osobnost, odhalit tajemství jejího chování“.

A přesně to také Mukherjee dělá, nezavádí nás ovšem okamžitě do jádra problému, ale začíná osobním příběhem jedné ze svých pacientek, a k této osobní, lidské notě a příběhům svých pacientů se v průběhu knihy vrací, citlivě je vplétá do popularizačního, v žádném případě však jakkoli zjednodušujícího výkladu.

Díky jeho daru podat i složitější realitu laboratorního i aplikovaného výzkumu naprosto srozumitelně a čtivě se tak odvíjí příběh, o němž první zmínky nacházíme na egyptském papýru z doby kolem roku 2500 př. n. l., přičemž ohledně léčby dávný autor popisující rakovinu prsu lakonicky poznamenává: „Žádná není.“

Jako v každém správném boji i zde se setkáváme jak s osobním nasazením, tak

s hrdiny, se slepými cestami i náhlými úspěchy – ale také, a není proč to zastírat, s propady, a co je nejsmutnější, s překážkami, ať již byrokratickými, nebo čistě osobními, jako například u zastánců razantní mas-tektonie, ochotných počátkem 20. století při odstraňování prsu „raději vyjmout celý obsah těla...“ Stejně tak později, kdy popisuje, jak proti sobě stáli zastánci různých přístupů a někdy přebujelá ega vědců bránila v cestě pokroku, a tedy i Hippokratově přísaze, a lidská bolest se stávala podružnou v souboji různých „škol“.

O tom všem Mukherjee píše, věnuje se úspěšnému boji s tabákovými giganty, popírajícími zhoubný vliv kouření, lobbování v Kongresu, ne vždy pěkné roli, již hrály farmaceutické firmy; navzdory všem těm deprimujícím faktům se však jeho textem vine vědomí naděje, již mu rádi – na základě všeho, co uvádí – věříme.

Ostatně, dojem učinila jeho výtečná kniha i na odborníky, vedle zmíněné Pulitzerovy ceny získala i cenu deníku *Guardian*, magazín *Time* ji zařadil mezi sto nejvlivnějších anglicky psaných knih od roku 1923 a *The New York Times Magazine* rovnou mezi sto nejlepších odborných knih všech dob – taková ocenění již něco znamenají, a je jen dobře, že nyní vychází i v českém – a dobrém – překladu.

A pokud si Mukherjee v úvodu klade logickou otázku „Lze si představit budoucnost bez rakoviny? Dokážeme tuto nemoc z našich těl i ze společnosti navždy vymýtit?“ na odpověď si musíme, opět logicky, počkat až na závěr. Prozrazovat ji ale nebudeme...

Josef Raunwolf

zdroj: ČT24, 4. 2. 2016

* Siddhartha Mukherjee: *Vládkyně všech nemocí – příběh rakoviny*; přeložil Jan Šmarda; Masarykova univerzita, Brno 2015.